

Ei kannata etsiä syyllistä, vaan hyvä syy – Risto Järvenpään juhlaulkaisu

Pietiläinen Hannu, Peltola Anne (toim.)

24.11.2017 ::

Risto Järvenpään juhlaulkaisu käsittelee taidekasvatuksen merkitystä ihmisen elinkaaren eri vaiheissa. Julkaisun tavoitteena on koota yhteen Riston näkemyksiä ja ammattitaitoa pedagogina sekä hänen merkitystään suomalaiseen lastenmusiikkikulttuuriin. Julkaisu on koostettu haastattelemalla Ristoa, hänen oppilaitaan, kollegoitaan ja musiikin ammattilaisia.

Sisällysluettelo

[Alkusanat](#) Järvenpää Risto ja Peltola Anne

[Music and Other Creative Arts in Social Services – Connection and Communication](#) Pietiläinen Hannu

[Musiikki luovuuden lähteenä](#) Järvenpää Risto

[Musiikin ja äänen merkitys ihmisen kasvulle ja kehitykselle. Luento Oulun ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijoille](#) Järvenpää Risto

[Iloa ja heittäytymistä – ei tylsää suorittamista](#) Huttunen Riikka

[Mira Kolanens and Niina Susan Vahtola's greetings to Risto Järvenpää](#)

[Merkityksellistä vaikuttamista](#) Vahtola Niina Susan

[Jussi Onteron terveiset Risto Järvenpäälle](#)

[Vapaus toteuttaa itseään](#) Ontero Jussi

[Yhteinen näkemys helpottaa työskentelyä](#) Turpeinen Tapio

[Merkittävä rooli lastenkulttuurissa](#) Riihimäki Paula

[Pieni on se, joka onnistuu ja joka uskaltaa](#) Perkiö Soili

[Markus Lampelan terveiset Risto Järvenpäälle](#)

[Lapselle vain paras on kyllin hyvää](#) Lampela Markus

[Co-operation across the borders](#) Link Elisabeth

[Creating a life story through music – An interview with Karen Foley](#) Foley Karen

Alkusanat

Järvenpää Risto, Peltola Anne

Kuka olet?

Olen Risto Tapio Järvenpää ja olen toiminut taideaineiden lehtorina Oulun ammattikorkeakoulussa (Oamk) sosiaali- ja terveysalalla työskennellen lähinnä sosionomien koulutuksen parissa. Valmistuin ensin lastentarhanopettajaksi Oulusta, minkä jälkeen suoritin Sibeliuksen Akatemiassa musiikkileikkikoulun opettajan tutkinnon. Tämän jälkeen olen valmistunut ammatillisesta opettajakorkeakoulusta Jyväskylästä. Olen ollut lvakituisena lehtorina Oamkin alkupäivistä asti. Ennen Oamkilla työskentelyäni toimin lastentarhanopettajana Oulun kaupungilla vuodesta 1976 alkaen ja sen jälkeen sosiaalialan oppilaitoksessa opettajana vuodesta 1986. Oamkilla olen ollut koko ajan samoissa tehtävissä.

Innostus alalle?

Innostus opettajan tehtäviin lähti jo nuoruudesta. Alun perin hakeuduin lastentarhanopettajan pääsykokeisiin siksi, että niihin sai armeijasta lomaa. Lopulta koulutus tuntuikin itselle erittäin sopivalta. Olin aina ollut kiinnostunut musiikista ja soittamisesta. Luonteeltani olen vähän hippi, joten humaani ala sopi hyvin eettiseen ajattelutapaani.

Musiikki on ollut mukana elämässäni jo pienestä pitäen. 10-vuotiaana koulussa sain viulun käteeni. Parin vuoden kuluttua se vaihtui klassiseen kitaran. 15-vuotiaana aloitinkin bändissä soittamisen. Soittamaan olen opetellut improvisoimalla. Olen pelimannihenkinen muusikko. En ole koskaan ollut vihkiytynyt tiukasti mihinkään tiettyyn musiikkilajiin. Pidän oikeastaan kaikenlaisesta musiikista, paitsi marsseista ja wienervalsseista. Lastenmusiikki kiinnosti jo rokkiaikoina. Keikkamatkoilla saatoimme usein mennä kirjastoon ja kuunnella lastenlevyjä. Tosin rockin ja lastenmusiikin olen aina pitänyt omassa elämässäni erillään toisistaan: rock kuuluu aikuisille ja lastenmusa on lasten juttu.

Musiikilliset esikuvat

Opetustyössäni rockmusiikilla ei ole ollut suurta painoarvoa. Sen sijaan suuri merkitys on ollut etnisellä ja kansainvälisellä musiikilla. Lisäksi merkittäviä asioita ovat ne, joita ihmisen ei tarvitse opiskella, vaan joita on sisäsyntyisesti helppo soveltaa siihen työhön, mitä he tekevät.

Musiikillisia esikuvia on useita. Nuoruuden esikuvien vaikutus kulkee koko elämän läpi. Klassisen musiikin kitaristeista haluan mainita **Andrés Torres Segovian**, **Julian Breamin** ja flamencopuolelta **Paco de Lucian**. Sähkökitarasankareitani ovat **Jimi Hendrix**, **Eric Clapton** ja **Johnny Winter**. The Beatlesista en koskaan tykännyt, sillä mielestäni he soittivat tyttöjen musiikkia. Minun makuuni olivat mieluummin blues ja rytisevämpi musa, kuten Rolling Stones. Sellainen musiikki, joka nosti esiin enemmän epäkohtia ja haki muutosta. En ole kuitenkaan koskaan ollut minkään puolueen jäsen.

Pedagogiset esikuvat

Minulla on ollut onni saada opettajikseni maailman parhaita opettajia kansakoulun ensimmäiseltä luokalta lähtien. Kolmannelta luokalta muista **Oton**. Hän luki meille koululaisille satuja. Oulun Lyseosta mieleeni tulevat **Matti Rossi** ja musiikinopettaja **Atte Miettinen**. Lyseolla oli myös todella hyvä sinfoniaorkesteri. Lisäksi voin mainita esikuvikseni musiikkiliikunnan edelläkävijän **Inkeri Simola-Isakssonin**, **Harri Setälän** Orff-musiikkileireiltä sekä useita ulkomaalaisia opettajia, kuten **Jean Wilmoth Jr:n** ja **Joachim Sponselin**. Työkavereistani voi mainita entisen esimieheni **Kaisu Palosaaren**. Hän oli monen taiteenalan osaaja ja innosti minuakin kokeilemaan kaikenlaista.

Hyvältä pedagogilta vaaditaan tietynlaista karismaattisuutta. Sellaista, joka ei ole opeteltua, vaan sisäsyntyistä. Opettajilla on rakkauksia, omistautumista joillekin asioille, joita he eivät välttämättä kerro. Heistä aistii läpi humoristisen elämänmyönteisyyden, jossa kuitenkin toiset asiat ovat toisia tärkeämpiä. Opettaja ei koskaan saa pelotella, uhata tai vaatia. Opettajan pitää myös uskaltaa sanoa, jos hän ei tiedä jotain. Opettajan täytyy osata tulla vastaan. Työssä tarvitaan sopivasti huumoria ja leppoisuutta. Tämä on elämää, eikä elämässä ole juuri niin tärkeää asiaa, että se ohittaisi jonkun toisen, joka on elämässä tärkeää.

Oma toimintani pedagogina

Itse näen kuvitteellisen totuuden siitä, miten opiskelijat ottavat opetuksen vastaan. Olen toki lukenut satoja palautteita. Olen kerännyt omaehtoisesti palautetta, koska olen halunnut kehittyä opettajana. Opetuksessa olen käyttänyt paljon itse tekemääni materiaalia. Opiskelijat ovat tätä arvostaneet.

Opettajana en ole kovin vaativainen. Olen leppoisa, mutta erittäin suorasanainen. Jos joku ei ole tottunut huumoriini tai suorasanaisuuteeni, niin siitä voi helposti loukkaantua. Harvoin sellaista tosin on sattunut.

Tunnustan olevani asenneopettaja. Taideopetuksessa ei oikeastaan koskaan voi jättää pois ajatusta siitä, että taide sisältää arvolatauksia: etiikkaa, uskontoa, politiikkaa, vihaa, rakkautta. Siinä on paljon vallanpitoon liittyviä asioita. Nämäkin olen sanonut opiskelijoille suoraan. Olipa arvomaailmasi mikä tahansa, sen perusteella ei voi sulkea taidetta pois. Kaikilla on samanlainen oikeus olla saman nuotion ääressä. Tämä perusajatus taideaineiden opetuksessa ei ole vuosikymmentenkään saatossa muuttunut mihinkään. Toki tekniikka on kehittyessään tuonut paljon uusia työkaluja ja mahdollisuuksia, mutta ihmisten kohtaaminen on aina

samanlaista. Kohdatessaan uuden ihmisen, jokainen meistä omaksuu hänen tiedoistaan ja kokemuksistaan asioita omiksi tiedoikseen ja luo niistä omia käytäntöjä.

Tekniikan käytön lisääntyminen on tuonut mukanaan myös negatiivista kehitystä: yhdessä olemisen aika on vähentynyt. En voi ikinä allekirjoittaa sitä kuvitelmaa, että TV-ruudun kautta ihminen oppisi. Asiaa on myös tutkittu: ero on noin kuusinkertainen henkilökohtaisen opettamisen hyväksi verrattuna etäoppimiseen. Mielestäni on turha väittää, että ruudun edessä seisominen olisi jollakin tavalla tehokasta oppimista. Tätä ajatusta ei voi soveltaa taiteeseen. Taide pitää haistaa, sen kanssa pitää olla läsnä. Me opetamme täällä ihmisiä ihmissuhdetyöhön. Niitä taitoja ei opeteta ruudun välityksellä. Opetuksesta on tullut yksisuuntaisempaa. Learning by doing on aina ollut hyväksi havaittu menetelmä.

Jos haluaa opettajan uralle, niin ehdottomasti kannattaa mennä. Opettajana työskentely riippuu myös karismasta, ei pelkästään koulutuksesta. Monille tämä saattaa tulla ikävänä yllätyksenä: ollaan opiskeltu paljon, mutta kun tullaan opiskelijoiden eteen, niin valmistautuu liian tarkkaan, jännittää ja pelkää joutuvansa näyttämään kyvyttömyyttään. Tämä saattaa olla raskasta ja väsyttävää. Opettajan ammatissa pitää olla sinut itsensä ja muiden ihmisten kanssa. Ei kannata takertua pikkuasioihin. Vallan käyttö kannattaa unohtaa välittömästi. Myös sellainen vanhempana toimiminen – varsinkin aikuisten opiskelijoiden kanssa. Koko porukalla ei lähdetä paapomaan yhden ihmisen asiaa, vaan se käsitellään kahden keskisessä keskustelussa. Vaikka asiat saattavat vaikuttaa tärkeiltä ja kiireisiltä, niin ihminen omana itsenään, omine tarpeineen ja olemuksineen on aina kaikkein tärkein. Olipa tilanne mikä tahansa. Humaani ymmärrys ja ajatus toisen ihmisen olemassaolosta pitää muistaa aina.

Music and Other Creative Arts in Social Services – Connection and Communication

Pietiläinen Hannu

Using music and other creative arts in different levels of education is not a new phenomenon. In social work and in other social services there is a lot of evidence how music can reach people in a way where sometimes words are not needed. Although music and other creative arts have a long history in helping and healing professions there are still many new innovations which could be introduced in social and health care. In some cases personalized music may be an alternative even to the use of medications.

Risto Järvenpää (photographer: Pertti Sillanpää)

There's no human endeavor that can't be improved with a little creativity, and social work and social services are no exception says Kate Jackson. According to Jackson the whole spectrum of arts may be used as a form of therapy or as a tool to promote the healing process. ^[1]

There is a lot of evidence about the positive effects of arts and music in hospitals, elderly care, care with the disabled people and also in the field of social services. Music in social work and social services has a long history and several dimensions can be found starting from music as a tool creating a connection with clients to long term music therapy with deep social and psychological goals and effects.

Kate Jackson says that creative arts involve the use of the arts – visual art, music, dance and movement, drama, and poetry – to facilitate therapeutic goals. There are times when talk is not helpful or can't be summoned. In such cases, the arts can open a back door to the psyche, drawing from individuals that which they cannot yet put into words. ^[1]

There's seems to be growing interest in creative arts therapies and music among social workers also in Finland. Using arts and music is not new but "old human technology that has been used as long as there's been art," says Shelly Goebel-Parker. Indeed, the healing power of the arts has been well known already in ancient Rome and Greece, she continues. ^[2]

According to Nicholas F. Mazza the arts have a long history in the practice of social work going back to the late 19th century. "Through the years, the arts have been incorporated as adjunctive techniques in individual, family, group and community practice." [3]

We can ask what makes music and other creative arts so useful and special in healing process and social services. One crucial element is the way of communication. Music is not always nonverbal, we can sing and write songs, but the fact is that talking is not always the best way to communicate. Music is a very good way to encourage clients to self-expression without words and speech.

"The arts therapies provide a complement to traditional 'talk therapies' because they can address the full range of human experience – cognitive, behavioral, and affective domains," says Nicholas F. Mazza [3]. In social work, we often use words to reach people, but sometimes words are not needed, and the pure sound of music may take us far beyond what words can express [4]. Grobman [4] says that the arts offer the means to reach and validate clients by allowing them to, "tell their stories," in a variety of ways. And according to Mazza [3] this is a respectful and strengths-based approach which has become more important in the field of social services also in Finland.

Blank [5] quotes Christine Stevens, who says that the reason music is so effective as a tool of nonverbal communication, is that people "take an active role, even choosing the music they want". And drums and drumming seem to work particularly well because they are "very immediate, easy to play, accessible, and human," she adds. According to Blank [5], Stevens says that we're biologically wired to rhythm and we can't hold still when a good beat is playing. And studies have also shown, that drumming aids the immune system, counters burnout, and alleviates mood disturbances and even chronic pain.

These approaches are being increasingly used in social work practice because the evidence for their usefulness has grown and been demonstrated by clinical reports and by several qualitative and quantitative studies [3]. "Social workers may want to explore these approaches because they are consistent with the values and principles of the profession. There is no question about the need for scientifically validated and evidence-based approaches to practice," Mazza [3] says. However, it is equally important to recognize that it is imperative for social workers to recognize their clients' unique history, strengths, and culture.

Music as a tool is widely known and used in social work but also in health care. Oliver Sacks [6] observes that music, like scent, can not only tap long-buried memories but also help propel locomotion, thus making it an especially a valuable tool in the treatment of aphasia, Parkinson's disease, and dementia.

Still more can be done for example with new technology. Robert DeLauro [7] says that more client populations should have the opportunity to use the technology. For example, some nursing homes in the USA are improving the quality of life for ventilator patients with the use of personalized music. Also, personalized iPods are being introduced in hospice programs to contribute to these patients' comfort. Could personalized music with iPods in some cases be a realistic alternative to the use of antipsychotic medications, asks DeLauro. [7]

Music has had a long tradition in the degree program of social services in Oulu University of Applied Sciences and all those positive effects have been found also here when students have organised art, music and drumming projects in day care, elderly care, care with the disabled etc. Music and creative arts have been an important part of education giving to students a possibility to develop their own strengths which they can use in their work after graduation. And totally new program of community musician starting in 2018 is more than welcome to create new connections and communication in socio-educational care work.

In her article about music and social work, Barbara Trainin Blank points that even those social workers who are not interested in therapeutic music or music therapy in their work might benefit about such professionals who could bring music to the clients. For children, elderly clients with dementia or people dealing with substance abuse or anxiety, the sound of music may bring both therapy and healing. [5]

Social work and social services have an inbuilt goal to change things and create circumstances where people can improve their life situation. As Edd Donovan [8] says, social services have also long needed more positive, optimistic media attention than they currently receives. Music and other creative arts in social services may bring new dimensions and give a wider perspective to the whole field of various social services and helping professions.

References

1. ^ ab Jackson, K. 2015. Beyond Talk — Creative Arts Therapies in Social Work. *Social Work Today* 15 (3), 22.

2. ^ Goebel-Parker, S. 2011. Aesthetic Listening: A Reggio-Inspired Studio Research Paradigm for Art Therapy. In Burt, H. (ed.) Art Therapy and Postmodernism. Creative Healing Through a Prism. London: Jessica Kingsley Publishers.
3. ^ abcde Mazza, N.F. 2009. The arts and family social work: A call for advancing practice, research, and education. Journal of Family Social Work 12, 3–8.
4. ^ ab Grobman, L.M. 2009. Music and Social Work: The Connection. The New Social Worker. The Social Worker Careers Magazine.
5. ^ abc Blank, B.T. 2009. David's Harp: Bringing Healing Through Music. The New Social Worker. The Social Worker Careers Magazine.
6. ^ Sacks, O. 2007. Musicophilia: Tales of Music and the Brain.
7. ^ ab DeLauro, R. 2013. Music and Memory –Elders With Dementia Find Hope in a Song. Social Work Today 13 (1), 18.
8. ^ Donovan, E. 2014. Singing social worker: how music helps me make sense of my job. The Guardian. Social Life Blog.

Musiikki luovuuden lähteenä

Järvenpää Risto

Artikkeli on julkaistu kokonaisuudessaan kirjassa Kasvun ja kehityksen vuodet – Sosiaalialan koulutus Oulussa 1986–1997 (Painotalo Suomenmaa Oulu – 1998)

Luovuutta voi opiskella ja oppia. Taiteet antavat mahdollisuuden ymmärtää elämää ja ihmisiä. Ilmaisutaito ja vuorovaikutus ovat välttämättömiä sosiaalialan työntekijälle. Olen opettanut musiikin lisäksi paljon muuta: ohjannut käytännön opiskelua päivähoitopaikoissa, viritellyt videoita, järjestänyt juhlia ja projekteja, tehnyt demonstraatio-opetusta lasten kanssa, kirjoittanut runoja ja loruja, räppejä. Ennen kaikkea olen pyrkinyt pitämään yllä ihmisten välistä keskustelua, keskustelua ilman sanoja, ilman kirjoittamista, taiteen ja tunteiden tarkalla ja epätarkalla tavalla.

Olen tietoisesti asettanut itselleni tehtävän toimia niiden yhdeksänkymmenen yhdeksän kielen edistäjänä, jotka ihmiseltä unohtuvat hänen oppiessaan puhumaan. Olen ääneen ihmetellyt puhutun ja kirjoitetun kielen ylivaltaa: taitoa puhua, lukea ja kirjoittaa, ymmärtää kirjoitusta ja toistaa. En ole epäillyt sen tarpeellisuutta, mutta olen kieltänyt tehtävässäni verbaalisen viestinnän ainutvaltaisuuden määritellä ihmiset hyväksi ja huonoiksi tai kykeneviksi ja kykenemättömiksi. Meidän tulee osata ja ymmärtää sata kieltä, sanoista koostuu vain vajaita viestejä, eikä ajatusta ehdi lukea.

Luovuutta taiteen keskellä

Kyky ratkaista uusi tilanne aikaisempien kokemusten ja hankitun tiedon avulla on luovuutta. Luovuutta tarvitaan aloitekyvyn ylläpitämiseen ja joustavaan, toisen huomioon ottavaan, tilannehallintaan, empatiaan ja sympatiaan ja muutoksen hallintaan. Taide kirjoittaa historiaa. Minä olen taiteilija. Olen tehnyt taidetta työssäni ja työtä taiteessani. Minulle harrastuksesta tuli työ. Kiitollinen tilanne ja hedelmällinen itselle.

Olemme paljon taiteen keskellä. Jokaisen esineen ympärillämme, vaatteet, autot, talot, lamput, verhot, on suunnitellut taiteilija. Tunemme olevamme olemassa omassa ympäristössämme, omien esineidemme maisemassa. Luomme taiteista oman pesämme. Musiikki autoradiossa ja ohjelmat televisiossa. Taiteesta ja taiteilijoista se kaikki on lähtenyt. Miten onnellinen tilanne olla opettajana kertomassa opiskelijoille maailman vanhimpia totuuksia. Olen voinut olla avaamassa silmiä ja korvia. Jokainen on joskus kokenut elämyksellisen ja ikimuistoisen hetken taiteen parissa. Se on yhä merkityksellinen meille. Olen opettajana pyrkinyt antamaan opiskelijoille uskoa ja luottamusta omiin voimiin.

Musiikin voima

Musiikki on taiteista abstraktein, kuva ajatuksissa; mielikuvat ovat taiteiden yhteinen tekijä. Musiikki antaa mielikuvia, mutta ei määritä niitä tarkasti. Mielikuva on jokaisen oma, sanoin kuvaamaton. Musiikkia ei voi kuvata täsmällisesti sanoin ja kuitenkin se kertoo paljon.

Musiikki liikuttaa tunteita ja voi olla jopa ainut keino kommunikoida. Musiikin avulla voimme palata ajassa menneisyyteen ja murtaa unohduksen muurit. Musiikki virittää keskusteluja ja kertoo omalla tavallaan puolestamme, kun rohkeus ei riitä. Laulut ovat viimeisenä mielessämme silloinkin, kun muuta järkevää puhetta ei enää tule. Olen joskus vastannut ihmettelyyn, miksi meillä sosiaalialan oppilaitoksessa on musiikkia, että kuvailkaa elämä ilman musiikkia.

Musiikin opetus

Minä olen opettaja, jonka tehtävänä oli ja on – omasta mielestäni – antaa opiskelijoille tietoa ja taitoja käyttää musiikkia työssään. Siinä tehtävässä pyrin nostamaan heikoimmat vahvimpien tasolle ja olen näin saattanut aiheuttaa kolauksia kovinkin taitavien soittajien ja laulajien itsetunnolle. Musiikkiluokan seinänaapurit ovat väsyneet toistuvasti rumpurytmeihin ja Orff-soittimien yksinkertaisuuksiin. Mutta olisi se hirveää, jos metsässäkin vain parhaat linnut laulaisivat. Siksi näitä, motorisesti helppoja, paljon toistoa, hyvä klangi, liikuntaa ja tanssia, omia juttuja, loruja, rytmiriimejä, kaikki osaavat, this is elementary music.

Opiskelijat ovat asiakkaitani, joista jokainen on tärkeä. Edustan tasa-arvoista, nykyaikaista musiikinopetustapaa, joka sopii meidän oppilaitokseemme. Musiikkiopistot ja konservatoriot antavat toisenlaista musiikinopetusta. Olen räiskyvä ja impulsiivinen opettaja, käytän vahvaa kieltä ja paljon kielikuvia. Joskus huomaan olevani vaikeasti ymmärrettävissä. Silloin olen puhunut liikaa ja tehnyt liian vähän.

Taiteilija ja opettaja sopivat hyvin yhteen henkilöön. Minä olen nyt näitä molempia. Saamani Oulun kaupungin kulttuuripalkinto vuonna 1996 lastenkulttuurin ansiosta on taiteilijalle tarkoitettu. Onneksi taiteellani on käyttöä opetustyössä. Tunnen myös roolini hovinarrina ja leikkisänä pelurina. Kovin on paljon virkoja ja vakansseja, opettajana ansaitseen vähäisen kuukausipalkkani. Luovalla persoonallisuudella on vuoristossaan useita huippuja.

Opetus sosiaalialalla

Taiteiden, luovuuden ja musiikin alueella on tapahtunut paljon näiden vuosien aikana. Opetussuunnitelmat ovat antaneet paljon vapauksia opettajalle päättää sisällöistä musiikinopetuksessa. Sosiaaliala asiakkaineen ja työyhteisöineen sekä yhteiskunnallisine tarpeineen on toiminut opetussuunnittelussa määräävämpänä kuin opetussuunnitelmat. Lapset, vammaiset, vanhukset, lastensuojelu, kriminaalityö, mielenterveys, nuorisotyö, sairaut, perheet. Paljon erilaisia ammatteja ja ihmisiä omine onnellisuushaaveineen.

Musiikilla on ollut käyttöä ja sen käytännöllisyyden välittäminen opiskelijalle riippumatta hänen henkilökohtaisista nuotinluku-, laulu- tai soittotaidoistaan on ollut yksi tärkeimmistä tehtävistäni. Musiikin kuuntelu ja äänitteiden käyttö yhdistettynä kuviin tai liikuntaan antaa iloa ja elämän merkitystä. Kuka tahansa voi olla mukana näitä järjestämässä, kunhan perehtyy ensin musiikkiin ja toimii sydämellä. Levyraateja diakuvilla maustettuna vanhustenhuollon laitoksissa, yhteislaulutilaisuuksia, juhlia ja tanssiaisia. Olemme järjestäneet kymmenittäin tapahtumia. Lapsille on järjestetty puistotapahtumia ja lastentapahtumia, vammaisille olemme vieneet jatkuvasti riemukkaita tapahtumia. Opit liikkuvat kentälle jo oppituntien puitteissa. Keskeiset tiedot musiikin käytöstä sosiaalialalla on opiskeltu yhdessä ja käytännön toiminnot on tehty pääasiallisesti teoriaopintojen jälkeen.

Tapahtumat oppimisen välineenä

Olemme järjestäneet paljon tapahtumia sekä koulun tiloissa, että muualla. Ne ovat erinomaisia oppimiskokemuksia. Tapahtumat ovat olleet yleensä pienen projektin, jotka on rakennettu usean opettajan ja luovuuden eri alueen – esimerkiksi kuvallinen, liikunnallinen ja kielellinen ilmaisu – yhteistyönä. Musiikkia on käytetty lähes kaikissa, ja olemme usein säveltäneet ja sanoittaneet musiikin varta vasten kyseessä olevaan tapahtumaan. Tapahtumia on ollut 2–3 kertaa vuodessa.

Ainolan puisto on ollut monen lastentapahtuman paikka. Merirosvot aarteineen ja oikea viidakko kasvihuoneessa. Nämä ovat olleet mukavia ja opettavaisia tapahtumia, joita on valmisteltu huolella. Rekvisiitta ja omat musiikit tansseineen antavat opiskelijoille ikimuistoisia elämyksiä ja rohkeutta omaan ilmaisuun.

Mitä tulevaisuudessa?

Alamme opintoihin sopivaa kirjallisuutta on ollut aika vähän. Pääasiallinen tieto löytyy varhaiskasvatuksen, musiikkiliikunnan ja musiikkiterapian alueen kirjallisuudesta. Musiikkia varhaiskasvatuksessa on tutkittu ja se sisältää ne yksinkertaiset elementit, joita olemme voineet soveltaa käyttäen muillakin sosiaalialan alueilla. Tietysti valiten asiakkaiden mukaan. Lauluja, tansseja jne. löytyy kaikille, mutta yksinkertaisten ja sävykkäiden

elementtien osaava käyttö on ammattitaitoa meidän alueella. Musiikkiterapia tukee asiakkaan ymmärtämistä ja avaa opiskelijalle reittejä muun muassa nuorisokulttuurin pariin.

Kaiken kaikkiaan oppilaitoksemme on toiminut hyvänä esimerkkinä monelle muulle alan oppilaitokselle luovuuden opinnoissa ja onnistunut mielestäni antamaan opiskelijoille elävän ja mielenkiintoisen mahdollisuuden kehittyä toimiviksi sosiaalialan ammattilaisiksi.

Sosiaaliala yhteiskunnan omanatuntona tarvitsee omat osaajansa. Taiteet kertovat herkällä kielellä paljon ja antavat mahdollisuuden tulla ymmärretyksi puhumatta. Taiteet puhuvat kansainvälisellä kielellä. Luovuus ja ilmaisuvoima eivät lopu työn päättyessä eläkepäiviin eikä sairaudenkaan muuttaessa elämää. Luovuus kuuluu kaikille. Luovuus jalostaa tiedon toiminnaksi ja vapauttaa. Yhä edelleen ihminen on inhimillinen ja herkkä, uutta luova ja innostunut toimimaan. Olemme oikealla tiellä, jatkakaamme eteenpäin, emme eksy.

Musiikin ja äänen merkitys ihmisen kasvulle ja kehitykselle. Luento Oulun ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijoille

Järvenpää Risto

Risto Järvenpään luento Oulun ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijoille 11.5.2017. Kirjoitettu puhtaaksi ja tiivistetty puhutusta luennosta.

Mitä haluamme saavuttaa silloin, kun pidämme toisesta ihmisestä huolta? Haluammeko opettaa heitä, kasvaa itse, parantaa asiakkaidemme tulevaisuutta tai ehkä korjata syntyneitä vahinkoja? Kuinka paljon työskentelemme myös asiakkaitamme lähellä olevien ihmisten ja lähiympäristön kanssa? Miten arvot, uskonto, poliittiset näkemykset tai kotikasvatus vaikuttavat työskentelyymme?

Kuvassa Risto Järvenpää, kuvaaja: Pertti Sillanpää

Taiteessa ei ole koskaan tarkkoja faktoja, vaan taide on aina mielipidekysymys. Siinä on aina mukana ihmisen kokemus sekä sen hetkinen maailman- ja elämäntilanne. Taidekokemus elää jatkuvasti. Taidetta, taiteilijoita ja erityisesti musiikkia on käytetty myös vallanpidon välineenä.

Musiikin vaikutus elämäämme alkaa jo ennen syntymää. Mutta oppiiko sikiö jo jotain? Jos oppii, niin mitä? Mitä kuulemme ennen syntymäämme? Musiikki on suuri käyttövara. Yleensä ihmiset omivat itsekkäästi oman mielimusiikkinsa. Kuuntelemme vain sitä emmekä edes ajattele, että voisimmeko käyttää sitä jossain muualla kuin omaan kuunteluun. Tyttöjen ja poikien suhtautuminen musiikkien on erilaista. Tytöt ihailevat yhtä henkilöä, kun taas pojat fanittavat kokonaisvaltaisemmin tiettyä yhtyettä. Tytöt tarkkailevat myös sanoituksia ja kirjoittavat niitä muistiin. Lempibändien julisteet seinällä ovat samanlaisia objekteja kuin vauvan tutti. Niihin

kohdistuu asioita, joista ei muille puhuta eikä niitä ehkä osata itsellekään selittää. Kun tällainen transitionaaliobjekti otetaan pois, on seurauksena primitiivireaktio. Tämä sama primitiivireaktio säilyy iän myötä. Tykkäyksen kohteet ja lempimusiikki saattavat ajan myötä vaihtua, mutta nuoruuden idolit ovat ja pysyvät.

Musiikin ja sanojen merkitys

Sosionomin ammattitaitoon kuuluu osata lukea sitä, mistä ihmiset pitävät. Mielimusiikilla on havaittu olevan kipua vähentäviä voimia ja se antaa rohkeutta. Musiikin kanssa ihminen osaa keskustella eikä kuitenkaan välttämättä syytä itseään, vaan keskustelee ikään kuin ulkopuolisen kanssa kuunnellessaan musiikkia.

Kun sosionomina huomaat, mitä musiikkia asiakkaasi kuuntelee, muista myös huomata, kuinka merkittävässä roolissa suomalaisessa musiikissa ovat sanat. Jos väitän nyt, että sanat eivät ole musiikkia, niin harmittaako se? Pitää oppia käyttämään myös sellaista musiikkia, jossa ei ole sanoja, jossa ei lauleta eikä ole ihmisten

ääniä. Esimerkiksi radiosta ja televisiosta tulee tällä hetkellä hyvin vähän instrumentaalimusiikkia. Se on kuitenkin elossa ja olemassa esimerkiksi dance-musiikissa. Myös klassista ja ambient-musiikkia voi käyttää asiakastyössä. Kansainvälisesti ajatellen näitä on myös huomattavasti helpompi käyttää, sillä sanat vangitsevat kuvan. Laulun kuulijat alkavat helposti pohti, että minkä näköisiä ovat laulussa mainitut asiat. Sanojen kautta mielikuvitus, niin laulettuun musiikkiin käyttöä pitäisi vähentää. Ollaanpa sitten missä päin maailmaa tahansa, niin voimme aina kuitenkin erottaa viha-, rakkaus- ja tuutulaulut. Niissä on saman tyyppisiä elementtejä maasta ja kulttuurista riippumatta.

Sanoituksista puhuttaessa me suomalaiset syytämme musiikkiamme usein surulliseksi. Ihan samanlaisia lauluja on kuitenkin ympäri maailmaa. Surullisuus ei ole suomalaisten yksinoikeus. Sekä kuulijoina että osallistujina suomalaisten tunneviisari on suurempi. Me uskallamme mennä suruun, itkuun, masennukseen ja toisaalta olla myös 110 % lasissa ilonpidossakin. Toisin on taas Amerikassa, jossa mentaliteetti lähtee ilosta vielä suurempaa iloon – usein myös keinotekoisien valheellisesti. Suomalaisessa musiikissa tunteet näytetään aidosti. Surullisista lauluista ei kannata olla huolestunut. Ne ovat olemassa juuri sen takia, että suru saa näkyä. Iloiset laulu jäävät nopeammin unholaan.

Äänimaailma sikiöstä vanhuksiin

Jos ajattelemme sikiön äänimaailmaa, niin millainen on ihmisen primitiivinen ajatus musiikista? Sikiön äänimaailmaa on tutkittu lampailla, koska lampaan sikiö kasvaa suurin piirtein samanlaisissa olosuhteissa kuin ihmisen. Tutkimukset aloitettiin, koska Amerikan laivaston tykistöissä palvelleet raskaana olevat naiset pelkäsivät, että palvelusaikana sikiö vaurioituu. Lääketieteellisissä tutkimuksissa tultiin siihen tulokseen, että lapsiveteen kohdistuva paine on tällaisissa tilanteissa liian suuri. Raskaana olevien naisten tulisi välttää olemasta myös konserteissa liian lähellä bassokaiuttimia.

On myös tutkittu sitä, että lapsi tuntee oman äitinsä äänen jo ennen syntymäänsä. Sikiö kuulee puhealueen taajuuden 800–3 000 hertsin väliltä. Korkeimmat taajuudet, kuten diskanttisihinät ja nopeat värähdykset eivät kuulu sikiölle niin hyvin. Yleisesti ottaen ihminen kuulee 20 värähdystä sekunnissa eli noin 20 hertsiä. Korkeimmat äänet, joita kuulemme, ovat 20 000 hertsiä. Alemmat taajuudet resonoiivat niin, että niitä voi käyttää helposti hyödyksi esimerkiksi kuulovammaisten kanssa työskennellessä.

Ihmisen puheessa korkein taajuus on s-kirjaimella. Seuraavaksi korkeimmat ovat konsonanteilla. Vokaalit ovat kaikkein matalimpia. Jotta ihminen ymmärtäisi puhetta, pitää puhealueen kuulotaajuuden olla kunnossa. Ikääntyvillä ihmisillä ylätaajuudet leikkaantuvat usein pois. Iän myötä kuuloelimet eivät kykene kuulemaan nopeaa aaltoa eivätkä reagoimaan siihen. Liian voimakkaat alataajuudet puolestaan voivat aiheuttaa fysiologisia vaurioita, kuten keuhkojen repeämistä.

Kuuloaisti on ihmisen turvallisuusaisti. Ennen kuolemaa ihminen tykkää kuunnella huilun soittoa, koska se on ihmisen puheen, ehkä juuri sen äidin äänentaajuuden lähistöllä. Kuoleman lähestyessä kuuloaisti on viimeinen, joka toimii. Kuulo toimii myös pimeässä. Ihminen tuntee olonsa helposti turvattomaksi ja tästä syystä esimerkiksi tyhjässä hotellihuoneessa usein halutaan laittaa vaikka radio päälle. Jos taas työssä on paljon melua, niin usein ihmiset haluavat olla hiljaisuudessa jonkun aikaa.

Opimme ennen syntymäämme?

Sikiö oppii jo ennen syntymäänsä. Jos äiti odotusaikana kuuntelee jotain tiettyä musiikkia, niin syntymänsä jälkeen lapsi reagoi äidin mielimusiikkiin ja tunnistaa sen. Raskaana olevia äitejä on myös saatettu neuvoa laulamaan vokaalilauluja syntymättömille lapsilleen. Kun musiikki resonoi kehossa, niin ihminen tuntee olevansa jollakin tavalla hengissä.

Ihmisen primitiivisyyttä ja musiikin merkitystä voidaan katsoa fysiologisesti ja äärimmäisten tunteiden kautta. Sosiaalialan ammattilaisina te saatatte ihmisiä kokemuksiin ja keskusteluihin, mutta te ette saa ruveta puoskaroimaan tunteiden kanssa. Asiakkaan tai opiskelijan jonkinlainen liikuttaminen saattaa aiheuttaa vallan tunteen. Nämä vallan tunteet täytyy pyyhkiä pois omasta mielestä. Teidän täytyy ottaa yhdessä sopimalla selvää, mitä ihmiset kestävät ja mihin he ovat tottuneet.

Kenelle taide kuuluu?

Opintojen osaamistavoitteena on ymmärtää, mikä on taiteen merkitys elämälle: mitä kulttuuri- ja taidekasvatus tarkoittaa oman persoonallisen kasvun tukena, mutta mitä se tarkoittaa asiakkaiden elämän kannalta. Kurssi

sisältää yksinkertaisia, mutta käyttökelpoisia juttuja työtä silmällä pitäen. Luomme teoreettisen pohja ja opimme tekemällä. Taidetta ei voi lukea kirjasta, siitä pitää olla omakohtainen kokemus.

Osa ihmisistä ajattelee, että taide ei kuulu minulle. Silloin kannattaa pysähtyä ja katsella ympärilleen. Kaikki ympärillämme on taiteilijoiden suunnittelemaa: vaatteet, huonekalut ja käyttöesineet. Taidetta on joka paikassa. Ihmisillä on myös tarve nähdä asioita, jotka selittävät heidän omaa mieltänsä, heidän tuntojansa, ikävää, surua, vihaa, kaipuuta ja rakkautta. Jos sitä ei ole muualla, niin me menemme katselemaan näitä asioita luontoon ja keskustelemaan niiden asioiden kanssa. Saattaa olla, että ihminen on kehittynyt ihmiseksi juuri siitä syystä, että hän on kyennyt kuvittelemaan asioita. Taiteen avulla voimme rationalistaa ja tehdä toimiviksi elämän käytännön asioita sellaisille ihmisille, joille on vaikeaa selvittää niistä.

Sosionomina olette oppaita taiteellisten teosten ja asiakkaiden välillä. Teidän tehtävänä on katsoa, että mikä sopii tai ei sovi asiakkaalle, mikä lisää voimavaroja ja mikä vähentää. Oma rakkaus taiteeseen saa toki näkyä, mutta se ei saa olla määrävänä tekijänä siinä, mitä asiakkaille tarjotaan.

Iloa ja heittäytymistä – ei tylsää suorittamista

Huttunen Riikka

Olen opettanut yhdessä Riston kanssa sosionomiopiskelijoita vuodesta 2011 lähtien. Kollegana Risto on fiksu ja omaperäinen taiteilija, joka puhuu suoraan ja esittää näkemyksensä rohkeasti. Ristolla on myös hieno kyky keventää tilanteita tarvittaessa.

Risto on raudanluja ammattilainen ja monilahjakas renesanssi-ihminen. Yhteisten opetusvuosiemme aikana olemme käyneet syvällisiä keskusteluja ja ystävystyneet. Suhtaudumme taiteeseen samalla tavalla, joten emme ole joutuneet keskinäiselle törmäyskurssille opintojaksojenkaan suunnittelussa.

Sosionomin tutkintoon kuuluu pakollisena kolme opintojaksoa taideopintoja, joiden tavoitteena on vahvistaa opiskelijan ammatillisen työalan osaamista. Kukin opintojakso on laajuudeltaan kolme opintopistettä. Opintojaksot ovat:

- taidekulttuuri ja taidekasvatus kasvun tukena,
- taidekulttuuri ja hyvinvointi sosiaalialalla ja
- taidekulttuuri ja hyvinvointi sosiaalialan kasvatustyössä.

Näiltä opintojaksoilta opiskelijat saavat taitoja, menetelmiä ja välineitä tulevien asiakkaidensa kanssa työskentelyyn. Opintojaksojen jälkeen opiskelijoilla on käsitys siitä, mikä taiteen muoto voisi auttaa asiakkaita haastavissa elämäntilanteissa. Sosionomin ei itse tarvitse olla teknisesti taitava taideaineissa, vaan hänen tehtävänsä on osallistaa asiakkaansa taiteen pariin. Taiteen avulla voi kuntouttaa, parantaa ja kasvattaa mitä vaan, vaikkapa eettistä osaamista. Taide on läsnä joka paikassa.

Pedagogina Risto on innostuva ja innostava. Omalla esimerkillään Risto opettaa opiskelijoillemme heittäytymistä ja uskallusta asioiden tekemiseen. Ohjaustilanteissa hän osaa olla kannustava ja sensitiivinen. Riston pitkä kokemus ja esiintymistaito näkyvät ja koukuttavat opiskelijat kuuntelemaan häntä. Hän on taiteilija, tarinankertoja ja musiikin monilahjakkuus. Asenteellaan ja tekemisillään Risto on osoittanut niin minulle kuin opiskelijoillemmekin, että kaiken ei aina tarvitse olla tylsää ja tavanomaista teknistä suorittamista. Vaikka opinnot ja osaamisen kehittäminen otetaan vakavasti, ei se tarkoita sitä, etteikö tekemisessä saisi näkyä iloa, tunnetta, spontaanisuutta ja eläväisyyttä.

Mielestäni Risto Järvenpää on omalla työllään jättänyt vankan puumerkin niin Suomen lastenkulttuurin historiaan ja laulumailmaan kuin myös monen sosionomina työskentelevän ammattilaisen elämään.

Merkityksellistä vaikuttamista

Vahtola Niina Susan

Tanssinopettajakoulutuksen ja Risto Järvenpään yhteistyöllä on pitkät perinteet. Yhteiset produktiomme alkoivat jo vuonna 1993. Tuolloin alkuaikoina järjestimme paikallisten päiväkotien lapsille tanssikonsertteja.

Vuonna 2005 järjestämässämme Tatsia ja Janssia suurkaupungissa -teoksessa testasimme ensimmäisen kerran Kotkantien kampuksemme konserttisalin tekniikkaa. Teoksessa salin takaseinälle projisoitiin Riston ja kumppaneiden New Yorkissa kuvaamaa materiaalia. Riston bändi soitti ja meidän tanssijamme tulkitsivat Riston biisien hahmoja. Itse toimin teoksen koreografina. Yhteisissä projekteissamme on ollut aina mukana 15–20 opiskelijaa eri vuosikursseilta ja tietysti meitä opettajia. Tällaiset produktiot ovat olleet erittäin mukavaa ja kehittävää yhteistä tekemistä, sillä olemme kaikki päässeet kokemaan monenlaista. Olemme tehneet koreografioita, olleet soittajina, laulajina ja tanssittamassa lapsia.

Riston opetustyyli on osallistava. On tärkeää, että opiskelijat pääsevät itse tekemään ja kokemaan musiikkia. Mielestäni taideaineiden opettaminen on erittäin tärkeää kaikille niille, jotka tulevat työskentelemään jollakin tapaa ihmisten parissa. Sosiaali- ja kulttuurialan opiskelijoilla voisi olla enemmän yhteisiä opintoja tai projekteja. Ne hyödyttäisivät kummankin alan tulevia ammattilaisia.

Kollegana Risto on rento, mutta määrätietoinen. Hänellä on mielessään selkeä näkemys siitä, miltä jonkun asian pitää kuulostaa ja näyttää. Ideansa Risto vie loppuun saakka. Juuri tästä syystä yhteistyö Riston kanssa on ollut aina helppoa, koska hänellä on niin selkeät näkemykset asioista.

Haluan nostaa esille myös Riston peittämättömän tilannetajun. Hän osaa lukea ihmisiä ja aistia, mikä milloin on paras lähestymistapa. Hän on aina vahvasti läsnä ja asettaa opiskelijan keskiöön. Olen ollut onnekas, sillä olen päässyt nauttimaan Riston ammattitaidosta sekä opiskelijana että myöhemmin kollegana. Riston opetustyyli on ollut minulle ohjenuorana myös omalla opettajan urallani. Olen kiitollinen kaikista niistä elämyksistä, joita olen

saanut kokea yhdessä Riston kanssa. Riston kanssa toimiessa on tullut aina sellainen olo, että minä merkitsen jotain. Uskon, että tämä sama tunne tulee kaikille niille, joiden kanssa Risto on tekemisissä.

Vapaus toteuttaa itseään

Ontero Jussi

Opiskelen Oulun ammattikorkeakoulussa sosionomiksi monimuoto-opiskelijoiden ryhmässä. Työskentelen opintojen ohessa Oulun kaupungilla Maikkulan nuorisotalossa harrastusohjaajana. Mielestäni Riston ote opetukseen on erityisen sopiva taideaineisiin. Hän luottaa opiskelijoihin ja antaa meille enemmän vastuuta ja vapauksia toteuttaa omia näkemyksiämme. Joillekin opiskelijoille tällainen tyyli saattaa olla stressaavaa, mutta Risto osaa kannustaa ja innostaa jokaista löytämään omat luovuuden keinonsa.

Työssäni harrastusohjaajana ohjaan eri-ikäisiä lapsia ja nuoria musiikin ja studiotoinnin parissa. Ristolta olen oppinut, että tutustuminen musiikkiin pitää tehdä helpoksi ja yksinkertaiseksi. Käytän työssäni paljon samoja menetelmiä, mitä olen Ristolta oppinut, esimerkiksi värinuohteja. Opettajana Ristosta huokuu lempeys ja rauhallisuus. Mielestäni nämä ovat tärkeitä ominaisuuksia musiikin opettamisessa ja tekemisessä. Omalla asenteellaan opettaja pystyy joko herättämään tai sammuttamaan kipinän musiikkiin. Opettajalla pitää olla herkkä tilannevaisto, ja hänen tulee antaa jokaisen oppijan itse kokeilla rauhassa.

Mielestäni taideaineiden merkitys sosionomin opinnoissa on suuri, varsinkin oman työni kannalta. Itse olen työskennellyt aina luovan toiminnan parissa. Oli sitten kyseessä tanssi, kuvataide tai musiikki, taideaineet antavat ihmiselle voimavaroja arkeen ja parantavat elämänhallintaa. Niillä on voimaannuttava ja eheyttävä vaikutus. Jokainen ihminen kaipaa jonkinlaista luovaa toimintaa. Varhaiskasvatuksessa taideaineet on perinteisesti nähty tärkeiksi, mutta mielestäni niiden pitäisi kulkea vahvemmin läpi ihmisen koko elämänkaaren. Varsinkin nuoret ovat huonoja tunnistamaan ja tunnustamaan, että kaipaavat luovaa tekemistä. Jos elämässä on vähän sisältöä, on tärkeää, että nuoret saadaan innostumaan jostakin.

Yhteinen näkemys helpottaa työskentelyä

Turpeinen Tapio

Yhteistyö Riston kanssa on helppoa. Risto tietää, mitä haluaa ja yleensä meillä on ollut yhteinen näkemys siitä, mikä on hyvää ja mikä ei. Risto ymmärtää niin kuvaa, ääntä kuin dramaturgiaa, joten hänen kanssaan ei ole koskaan tarvinnut väitellä.

Ohjasin aikoinaan Ylellä lastenohjelmia ja törmäsin silloin Riston lauluihin. Ehdotin parin playback-videon tekoa Pikku Posteljooni -ohjelmaan. Siitä sitten avautui ovi Ristolle Ylen lastenohjelmien pariin. Teimme yhdessä myös kaksitoista osaa Tatsia ja janssia Pikku Kakkoseen. Lisäksi olen kuvannut Tatsia ja Janssia suurkaupungissa tuotantoa varten filmiä New Yorkissa Riston ja bändin taustalle.

Mielestäni Riston merkitys suomalaiselle lastenmusiikille on valtava. Hänen laulujaan esitetään päiväkodeissa uudestaan ja uudestaan seuraaville sukupolville. Riston kanssa työskentelystä minulle on jäänyt mieleen se kunnioitus ja kärsivällisyys, jota hän aina osoitti ohjelmissa esiintyviä lapsia kohtaan. Kuvaustilanteessa oli aina rauhallista lapsilaumasta huolimatta!

Merkittävä rooli lastenkulttuurissa

Riihimäki Paula

Olen tehnyt musiikkikasvatuksen opinnäytetyöni Riston lastenlauluista, koska ne edustavat hyvää ja laadukasta lastenmusiikkia. Riston lauluilla on mielestäni ollut jo vuosikymmenien ajan merkittävä rooli oululaisessa lastenkulttuurissa. Tutkin opinnäytetyössäni Tatsia ja janssia -kappaleita sekä niiden musiikillisen tyylin, että toiminnallisuuden näkökulmasta. Käytin työssäni Tatsia ja äänitteitä ja nuottijulkaisuja.

Suuri osa Riston lastenlauluista pyrkii osallistamaan lapsia musiikkiin leikin, tanssin tai soittamisen kautta. Tässä näkyy Riston pedagoginen asenne. Kappaleet sopivat siis hyvin paitsi lastenkonsertteihin myös musiikkikasvatuksen materiaaliksi esimerkiksi päiväkoteihin.

Pitkän kokemuksensa ansiosta Ristolla on vielä paljon sanottavaa sekä nuoremman polven muusikoille että musiikkikasvattajille. Hänen uraansa muusikkona ja pedagogina voisi tutkia enemmänkin.

Pieni on se, joka onnistuu ja joka uskaltaa

Perkiö Soili

Tutustuin Ristoon 1980-luvun alussa, kun Sibelius-Akatemian musiikkileikkikoulun erikoistumiskurssin pääsykokeisiin asteli nuori mies kitaran kanssa. Olin opiskelijajäsenenä mukana lautakunnassa, pyysimme hakijaa laulamaan. Risto otti kitaran esille kotelosta ja kertoili samalla juttua junamatkastaan Oulu–Helsinki. Tarina laulussa oli vahva, hyttikaverina oli ollut kädetön mies, jonka lippu oli yläpetiin. Laulu ja mies jäivät mieleen, ja hänet kirjattiin tervetulleeksi kurssille. Pääsin heti ensi kohtaamisessa Riston laulujen synnyn äärelle, Riston tapaan elää vahvasti tässä ja nyt ja kiteyttää kokemukset musiikkiin.

Vuonna 1985 Suomeen perustettiin vapaan musiikkikasvatuksen yhdistys Musisoi ry (nykyään JaSeSoi ry), joka edistää Orff-pedagogista musiikkikasvatusta järjestämällä täydennyskoulutusta. Riston kanssa olemme olleet toiminnassa mukana alusta alkaen. Risto toimi yhdistyksen puheenjohtajanakin vuonna 1999. Olemme pohtineet monessa eri yhteydessä täydennyskoulutuksen rakenteita ja kehitelleet sisältöjä, olemme toimineet kouluttajina JaSeSoin ja Sibelius-Akatemian kursseilla sekä itse kouluttautuneet niin Suomessa kuin kansainvälisillä kursseilla. Olemme olleet Riston kanssa samassa piirissä monen monta kertaa: on tanssittu, laulettu, soitettu, juhlistu ja iloittu musiikin ja yhdessäolon energiasta! (Kuva 1.)

KUVA 1. JaSeSoilaisten tapaaminen Sibelius-Akatemian kurssikeskuksessa Järvenpäässä lokakuussa 2011. Eturivissä Tiina Kekäläinen, Soili Perkiö Risto Järvenpää ja Juuso Kauppinen, keskirivillä Heli Raatikainen, Kirsi Hyypä, Anna Sammalkorpi, Inkeri Simola-Isaksson ja Laura Tarvonen, takarivillä Markku Kaikkonen, Elisa Seppänen, Laura Juvonen ja Laura Vainio.

Risto Järvenpään merkitys Suomen lastenmusiikissa

Riston lastenlaulut ovat syntyneet lapsen maailman pienistä ja suurista asioista, niissä ymmärretään lapsen tapaa tutkia ja oppia elämää. Pieni on se, joka onnistuu ja joka uskaltaa. Kasvattajat ottivat riemuiten vastaan Riston 1990-luvulla julkaisemat Tatsia ja Janssia -laulukokoelmat ja ne levisivät nopeasti niin päiväkoteihin kuin musiikkileikkikouluihin. Riston lauluissa on musiikkikasvatuksellisia elementtejä, mutta ne eivät koskaan ole osoittelevan opettavaisia. Laulujen tarinat siirtyvät lapsen omiin leikkeihin, houkuttelevat keksimään ja tekemään omia soittoja ja tansseja.

Uutta 1990-luvulla oli, että myös äänitteet oli tehty pedagogia mielessä, musiikki kuitenkin tekemisen keskiössä. Sovitusten tunnelmat, tempot, soitto-osuudet, kaikki on tehty lapsen kokoiseksi. Riston tapa sovittaa lastenmusiikkia on myös genrevapaata, maailmanmusiikin ja kevyen musiikin sävyt voivat kulkea limittäin laulun tarinaa tukien.

Pedagoginen ote

Keskustelut Riston kanssa ovat aina kiinnostavia. Hän on taitava sanojen käyttäjä niin laulujen teksteissä kuin ajatusten vaihdossa. Mieleeni on jäänyt jutteluhetki intensiivisen kurssipäivän päätteeksi, jossa pohdimme opettajien täydennyskoulutuksen elementtejä: voiko kouluttaja antaa kurssilaisille valmiita malleja opetusprosesseista vai pitäisikö kurssilaisten oma luovuus olla aina tekemisen ytimessä? Risto neuvoi kokemuksen rintaäänellä, pilke silmäkulmassa: "Älä sinä Soili pelkää antaa valmiita malleja, ei luovuus synny

tyhjän päälle, vaan monipuolisten kokemusten ja elämysten kautta. Ja niiden kautta syntyy jokaiselle oma näkemys musiikkikasvatuksen merkityksistä.” Opin Ristolta, että koulutuksissa on tärkeää rohkaista kasvattajia omien siipien käyttöön, näkemään pitkälle. Riston Vaakalintu-laulun sanoin:

Lapselle vain paras on kyllin hyvää

Lampela Markus

Olen valmistunut sosionomiksi Oulun ammattikorkeakoulusta vuonna 1998. Olen työskennellyt lastentarhanopettajana sekä päiväkodin johtajana. Vuodesta 2005 olen ollut päätoiminen Soiva Siili -lastenmusikko. Soivassa Siilissä pääsen tekemään varhaiskasvatustyötä. Esiinnymme ja pidämme työpajoja päiväkodeissa. Päiväkodeissa tarvitaan musiikkia, sillä se on hyvä väline tulkitsemaan tunteita. Pienikin ihminen tarvitsee kulttuuria ja musiikkia.

Opettajana Risto on täydellinen ammattikorkeakouluun. Hänellä on vankka teoreettinen pohja, mutta hän opettaa tekemisen kautta. Riston tunneilta saa paljon työkaluja käytännön työhön. Taideaineita ei mielestäni opi katsomalla tai kirjoista. Joku saattaa tietenkin kokea tällaisen tekemisen ahdistavana, kun oma riittämättömyys tulee esille. Tällöin opettajan tulee ohjata opiskelijoita herkällä korvalla ja silmällä, ja herkkyyttä Ristolta löytyy. Hän osaa ottaa huomioon opiskelijoiden lähtötason. Minulle ei koskaan tullut sellaista fiilistä, että ketään lytättäisiin.

Riston jäädessä eläkkeelle Oulun ammattikorkeakouluun ja opettajayhteisöön jää iso aukko. Omalla persoonallaan Risto on saanut aikaan oikeanlaista epäsovinnaisuutta: kaikilla olisi varmasti ollut paljon tylsempää ilman Ristoa. Toivon, että Riston työtä jatkamaan löydetään sellainen hyvä tyyppi, joka toimisi innostuksen lähteenä sekä opiskelijoille että työkavereille. Taideaineiden opinnot ovat tärkeitä, sillä ilman kulttuuria sielu näivettyy.

Ilman Ristoa ei tänä päivänä olisi Soivaa Siiliä. Risto on lastenmusiikkikulttuurin suuri pioneeri. Meitä nuorempia lastenmusiikin tekijöitä on kannustanut valtavasti se, että meillä Oulussa on noin vahva ja merkittävä lastenmusiikin edelläkävijä. Risto on kiertänyt kouluttamassa päiväkodeissa laulujen ja musiikin tekemistä omalla "minäkin voin" -metodillaan. Hänellä on kyky rohkaista ihmisiä kokeilemaan.

Oman urani kannalta Risto on yksi tärkeimmistä ihmisistä, joka on vaikuttanut siihen, että lastenmusiikkikulttuurista tuli minulle ammatti. Ennen Soivan Siilin perustamista soitin paljon Riston keikoilla ja konserteissa. Olen ollut myös Riston mukana Dallasissa, jossa hän on kouluttanut Suomi-koulun opettajia.

Musiikin tekemisessä täytyy muistaa, että lapselle vain paras on kyllin hyvää. Lastenmusiikin voi tehdä oikeasti hyvin ja ajatuksella, niin että se läpäisee aikuisenkin kriteerit. On olemassa paljon lastenmusiikkia, jota lapset kuuntelevat ja aikuiset inhoavat. Ja syystä. Onneksi on myös hyvää lastenmusiikkia. Tässä Risto on näyttänyt hyvää esimerkkiä:

"Tehkää pojat kunnolla nämä hommat, niin levyjä kuunnellaan."

Co-operation across the borders

Link Elisabeth

Looking back on countless IGMF courses and workshops in music education and therapy, numerous international music projects and unforgettable musical events in many countries, I would like to emphasise the intense good co-operation with music pedagogues from Finland.

Risto Järvenpää has contributed a remarkable achievement to our organisation for many years. His approach in teaching methods was based on very good empathy for children of all ages and for grown-ups alike. The ability to inspire even experienced musicians was also an attribute of his team spirit.

His exceptional dedication and enthusiasm were always transmitted to the groups or to an interested auditorium. The most characteristic of Risto was his total commitment to the songs he sang – mainly his own compositions and accompanied with his acoustic guitar.

Our common basic principle was at any time "Experience music – help with music".

Creating a life story through music – An interview with Karen Foley

Foley Karen

Karen Foley taught school music to primary school students for 35 years in the suburbs of Chicago, Illinois. She retired in 2012, but is still active in music activities here in the USA, as well as continuing to attend music courses in Europe.

How did you meet Risto and what kind of projects have you done together?

Risto and I first met during a one week music course in Vienna, Austria, in July 1994. It was an interesting collection of musicians from around the world, gathered together to learn and share music. It has been during many of these summer music courses, most often in Finland, that I have been fortunate to play music with

Risto. These have included group projects/performances, drum circles, folk music, children's music, as well as a variety of improvisational movement and music.

What is Risto's style as a pedagogue?

Risto's style is so Risto! He is relaxed in his teaching, yet very focused. He shares his expertise with humor, but he is also very serious. I have seen him encourage shy performers to be part of a group, finding their hidden strengths, and giving them the confidence to share their talents. Part analyst, he observes each individual to help them journey in and through the music, the rhythms, and the story.

What are his strengths?

Risto is a composer and storyteller above all else. He knows the direction the music is taking us, and he brings us along gently, always with a story to be told through the music and lyrics. His relaxed style allows each individual to interact, to sing, to move, to play, to help create in the moment, giving the music deeper meaning, bringing out the story in each person.

What is Risto's approach towards music?

He is unique and very real in his choices of lyrics and of the music itself. Risto creates graceful poetry in the lyrics of songs for children. His children's songs appear simple, yet they have a connection to the child in each one of us. A Risto song can bring a smile or a tear - or both - to each individual, as we realize the personal connections he makes through both the complexity and simplicity of his music. His songs touch on everyday life, the fun, the joys, the emotions, making his music very relatable. I sense Risto's approach is total inclusion - music is everywhere, music for all. We can create, using our own life story, through music. Music is natural, music is life. Music helps us reveal (even to our own selves) who we truly are.

What are your own personal experiences about working with Risto?

I am in awe of Risto's musical talents. His professionalism and guidance give me the strength to break through my limits, daring to be more myself than ever before. It is through experiencing his music, either by listening or performing, that I discover (and delight) in the true humanness of Risto's music. And in this discovery, I also find myself. These moments of self awareness, self discovery, made possible by Risto, help each of us see how absolutely unique each person is, as well as our human connections. Risto's music makes me laugh, cry, and enjoy the life human beings share together. Working with, performing with Risto always makes me smile! Kiitos paljon, Risto! ONNEA!

Karen Foley and Risto Järvenpää selfie

Näin viittaat tähän julkaisuun

Foley, K. 2017. Creating a life story through music – An interview with Karen Foley. Teoksessa H. Pietiläinen & A. Peltola (toim.) 2017. Ei kannata etsiä syyllistä, vaan hyvä syy – Risto Järvenpään juhla-julkaisu. ePooki. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 39. Hakupäivä 23.11.2017. <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2017111650745>.

Metatiedot

Nimeke: Creating a life story through music – An interview with Karen Foley. Teoksessa H. Pietiläinen & A. Peltola (toim.) 2017. Ei kannata etsiä syyllistä, vaan hyvä syy – Risto Järvenpään juhla-julkaisu

Tekijä: Foley Karen

Aihe, asiasanat:

Tiivistelmä: Karen Foley tells in this interview, how did she know Risto Järvenpää, what is Risto's style as a pedagogue, what are his strengths, what is Risto's approach towards music and what are her personal experience about working with Risto.

Julkaisija: Oulun ammattikorkeakoulu, Oamk

Aikamääre: Julkaistu 2017-11-24

Pysyvä osoite: <http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2017111650745>

Kieli: englanti

Suhde: <http://urn.fi/URN:ISSN:1798-2022>, ePooki - Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut

Oikeudet: Julkaisu on tekijänoikeussäännösten alainen. Teosta voi lukea ja tulostaa henkilökohtaista käyttöä varten. Käyttö kaupallisiin tarkoituksiin on kielletty.